

EVANGYÉLIOMI

PROTESTÁNS LAP.

Megjelen minden héten egyszer pénteken egy iven. — Előfizetési ár egy évre 6 frt, félévre 3 frt negyedévre 1 frt 50 kr. — Hirdetések díja száz szóig 1 frt, kétszáz szóig 2 frt, a másodszeri hirdetésnél 100 szóig 80 kr. 3-iknél 70 kr. bélyegdíj 30 kr; csakis egyház és tanodat érdeklő hirdetések fogadtatnak el. A lapot érdeklő mindennemű közlemények a szerkesztőhöz — Fűvészkert-utca, 1078. sz. a. intézendők.

 Azon t. lappártolókat, kiknek szeptember hó végével jár le előfizetésök, ennek megújítására kéri

S z e r k.

Tanár- beigtatási ünnepély a debreczeni kollégiomban.

„Lódebár azaz, az ő beszéde; Urnak szava halló város mint az Döbröczön; azaz Seminarium Verbi“ M é l i u s (Sámuel I. könyve, Debreczen, 1565. 80. levél.)

A debreczeni ref. kollégium ünnepet üle, tudomány ünnepét, szellemben, erőben izmosodásnak ünnepét.

Szeptember 15-kén reg 8 órakor a főtanoda imatermében tartatott a tanévet megnyitó szokásos i s t e n t i s z t e l e t püspök, összes tanári kar s a tanuló nemes sereg jelenlétében. Luther szép éneke (37. dicséret) „Jövel Szentlélek ur isten“ (melynek e sora „örizz hamis tudománytól“ igen is illó a nehéz időkhöz) gyülekezeti, s a tanulók összhangzatos kari éneklése után J o ó I s t v á n tanár kérte lélek emelő fohászbán Isten segélyét a tudomány eme hajlokára: „Áll diszben, áll pompájában a tudomány e fénylő hajléka, nem döntötte fel a vész, mely fenyegette; a vihar, mely jönni látszott, koronáját sem tépte, a hittől emelt lelkesedés meghozta áldozatát. Áll a tudomány és vallás csarnoka, áll növekedve fényben, áll e d d i g n e m i s m e r t t e r j e d e l e m b e n legyen ápolója ez az igaz honszerelemnek, a józan szabadságnak és előhaladásnak, mint ezelőtt is; a tudomány mellett virágozzék itt, óh Isten! a te félelmed, mely a bölcsességnek kezdete; hirdettessék tisztaságában, örök fenségében evangyéliomod!“

A buzgalmi óra végeztével egy órai időköz után ujlag megnyiták az imaterem ajtai s 10 órakor helyet foglaltak f. t. Révész Bálint püspök ur, mind 3 tanári kar, a felsőbb tanulók egyrésze s a helybeli egyház és város részéről többen. A jelenvoltak közt szemléltük Horty István segédgondnok urat, Könyves Tóth Mihály, Németi Lajos, Zagyva Imre helybeli lelkészeket, Baresai István, Miklóssi

Mózes, Pap Ferencz, Ladányi Gedeon urakat, az ügyvédi kar több tagját.

P ü s p ö k ur nyitá meg a beigtatási ünnepélyt ékes szavával. „Ismét tanári ünnepélylyel nyitattik meg a tanév — mondá — mint történt már két év elején; egy jeles tanár vált meg az intézettől, helyét be kelle tölteni; maradjon fen Kovács Ferencz volt tanár emléke közöttünk, kísérje áldás uj pályáján! Nagy a fény és öröm a felett, hogy nem csak az üresen hagyott tanszék tölthetetik be, hanem még 3 uj tanszék s tanár állittatik most be. Midőn a felsőbb oktatás szervezése ügyében megindult volt az országos mozgalom, kétség fogott el mindnyájunkat, szegénységünk folytán mikép tarthatjuk fen régi jó hireben főtanodánkat; az a kérdés is támadt, melyik tanszakot mentjük meg, ha mindhármát nem lennének képesek megóvni; voltak kinknél a bölcsészeti szak fontossága lépett előtérbe, — mások mindenekelőtt a jogi szak kiépítését sürgették, — végre hangoztatták a hittanszak méltó bővítését.

Én — mondá tovább püspök ur, — a jogi tanszakot tartottam időszerint legsürgősben fentartandónak; de ugyanakkor elvalék határozva mindent elkövetni, hogy a többi kétszak is kellőleg erősíttessék. Tudva azt, hogy hol legnagyobb a veszély, ott közel az isteni segély, s azt hogy hol minden erő küzdterre van híva, fejlík ki az erő hatalma: kimondtuk jóslatszerűleg egy még nagyobb eszme valószínűsítésére. Fájdalom! e reményünk mindeddíg meghiusult, magunkra hagyattunk, s komor kérdésül merült előnkbe fel: egyedül maradvá letegyük-e a fegyvert? vagy önerőnkre támaszkodva haladjunk tovább? Nem hagyunk fel a nemes törekvéssel, megkísértünk mindent. E lőn végzésünk, — így szerveztük j o g a k a d e m i á n k a t legelőbb, mert ezt körülmény parancolta s indokolta; éreztük ugyanis, hogy eddigi mivoltában az meg nem állhat; — ha pedig feladjuk, akkor elveszthetjük a világi elemet, melytől oly sokat nyertünk, és várunk, mint egyházi kormányzatunk egyik hatalmas felétől Hat tan-

székkel szerveztük tehát a jogakademiát, ha épen tanári számra nem, de szellemi erőre nézve, azt hisszük, kifogja állani az a versenyt a párhuzamos államintézetekkel.

De azt is elhatároztuk, hangoztatá kigyuló lélekkel, hogy i t t m e g á l l n i n e m s z a b a d, mert akkor nem lenne bölcsészet szakunk és tanárképezdénk, a hittanszak is sülyedésbe látszanék elmaradni a virágzásnak indult ág mellett. Erősen hiszem, hogy a jövő tanévet is tanári beigtatási ünnepélylyel fogjuk megkezdeni, a theologiai és bölcsészeti szak erősítése nyomban következő. Ugy érzek, mint ama görög hadvezér, ki nem akart meghalni míg nem hallja a győzelem öröm hírét: én megakárom még életemben — bár öszülnek fürteim — hallani a leendő prot. magyar egyetem biztosításának magasztos öröm hírét.

Tartós éljenzés fogadta a fenkölt beszédet, érezte minden tanügy barát, hogy főtanodánk kormányzója igazán a helyzet magaslatán áll; ki ne sietne nyujtani fillérjét, karját, szivét a kitüzött cél elérésében őt lelkesen támogatni?

A bemutatás után K ö r ö s i S á n d o r lépett a szószékre, országos nevü, tapasztalat edzett, rendkívül lelkes, tüztelt előadásu férfiü, 11 évig Pápán tanár. — Vázolta a feladat nagyságát, ott foglal helyet, „honnan mint egyik legfőbb pontból a hit igaz világa ered s tiszta hazafiság árad szét a négy folyamás hazába.“ Értekezett „a b ü n v á d i e l j á r á s a l a p e l v e i r ő l,“ kifejté a nyomozó és vádelvet előbb a forrásból a görög büntető perrendből, ennek 3 nagy elvét a nyilvánosságot, a vádjog közösségét mindenkiel, s a szabad polgárok részvétét az igazságszolgáltatásban; megragadta a hallgatóságot midőn kifejté miért bukott meg a római császárság korában a szabadabb elv; példa reá, hogy a legtökéletesebb törvény sem ér semmit, ha alapja az erkölcsiség hiányzik; zsarnokság és erkölcstelenség megbuktatja a legszentebbet is. III. Incze, a reformáció, a francia forradalom által előidézett változásokat Angliában, Amerikában s Európa nagy nemzeteinél mesteri kézzel ecsetlé, végül áttért hazai viszonyunkra; tölünk függ a tiszta vádelvet alapítani meg bünvádi eljárásunkban. — Végül megköszönte a bizalmat, e drága kincsét a kebelnek, igyekezni fog azt el nem veszíteni, üdvözölte kiemelőleg az ifjuságot, melynek főfeladata alapos ismeretek gyűjtése — s tetőpontra emelkedve zárja hosszasan éljenzett nagy hatásu s mély tanulmányu beszédét e tétellel: „Fogadj kebeledbe századok óta álló főtanoda, állj fen tovább is, légy sziklavára a magyar tudományosságna, emelkedjél minél előbb gócz ponttá, a haza egyik egyetemévé!“

Nyomban utána L i s z k a N á n d o r Eperjessről választott jogtanár fejtegette az állam jogait, feladata t az egyén, a társadalom, az egyház irányában. Láncszem módjára vonja ki — a szebbnél szebb elveket, melyek mindenike a jelen voltak hol csendes, hol

hangosabb helyeslésével fogadtatott — Az állam végczélja mindennemü szabadság biztosítása az egyenlőség alapján; — a rendezett szabadság az ideal, nem a temetői rend. Az öntörvényhozás a legnagyobb lépcső az erkölcsi szabadságra; a szabadság és önkormányzat iker testvérek; a hatalmas közszellem a nevelés és művelődés minden eszköze által fentartandó, ápolandó; a hazának szeretet és odaadással tartozunk stb. nyomos tételek részletes fetmutása után az értekezés legmagasztosabb részére tért át az egyházeskeresztyénség mult, jelen és jövő re való hatására, szerepére, czáfolván némely újabb vallás-ellenes állam és morál nézeteket. — Nem lévén tér itt tüzetesen rajzolni e jeles beszédet, egy pár idézetet közlünk.

„Ha a m o r á l, mely egy nemrég megjelent művelődés történet szerint a vallást volna hivatva pótolni, ugyanazon mű előadása szerint koronként „a közérdek által módosittatik,“ nem tagadható, hogy az bizony sohasem fér össze a keresztyénséggel, melynek moralja nem módosul az érdekek által, sőt ellenkezőleg az érdekek tartoznak alkalmazkodni hozzája.“ — Egy másik hely „Elengedhetlenül kell egy magasabb hatalom, mely a czivódó érdekeknek békét parancsol. E magasabb hatalomnak, az erkölcsi törvénynek képviselője a k e r e s z t y é n e g y h á z, ezt kell kibékíteni az állammal, hogy mind ama jó, amit a hazaszeretet és a vallás külön időben eredményezett, egyszerre és teljes mértékben áradjon az emberiségre.“ — A záradék a p r o t e s t á n s e g y h á z r a tér át, mely „az államban találja fel hazáját, a melynek szeretetét nemcsak hirdeti, hanem folyton gyakorolja is,“ a közmívelődés tényezői közt méltán is követel magának helyet. „Azok pedig — zárja értekezését — a kiket a létező állapot ki nem elégít, gondolják meg, kiknek ártanak, midőn indokolatlan támadásaikkal gyengítik a protestáns áldozatkésztséget, mely palotákat tudott emelni a tudománynak szabadon, önkényt, fel nem szólítva és meg nem jutalmazva, a nélkül hogy tagjai az ország többi polgáraival egyenlő terheiken könnyíteni . . . kívántak volna.“

A tudomány, s keresztyénség legtisztább magaslatáról vett, közöröm és tetszéssel fogadott, elvek finom előadása után üdvözölte kartársait, s az ifjuságot, s szép hazafias ének zengedezése alatt oszlott szét a gyülekezet az első napi ünnepélyről.

Másnap szept. 16-kán folytattatott az ünnepély, Dr. K o v á c s S á n d o r a római és egyházjog tanára szép számu hallgatóság előtt kezdte meg székfoglaló értekezését, tárgya volt: „A z e u r ó p a i á l l a m o k t ö r v é n y g y ű j t e m é n y e i történelmi szempontból tekintve a legrégebb időktől a legújabb codificationalis munkálatokig.“ Szabad folyó előadása egyetemi minta előadáshoz volt hasonló, a nevek, adatok, czimek tömkelgében egyenlő könnyüséggel mozgott, s a hallgatók figyelmét

majd egy órán át lekötve tudta tartani a legelvontabb természetű részleteknél is. Theodosius, Justinián, Leo, Basil korabeli joganyag gyűjtési műveletek. a leges barbarorum, lex salica, frank capitularék, a kánonjog eredete s egységesítése s európai nevezetesebb államok törvény keletkezése, a javító, alkotó, egyszerűsítő elv alkalmazása stb. történelmileg a legujabb korig lehozattak. Végül a magyarhoni törvénykönyv története mesteri kézzel vázoltatott, korunkban minden irányban megindult a munkálat. jelentőségéhez reményt fűz, mi ha valósul, ezeréves állami létellünk évfordulója méltó megörökítést nyerend. — A beszéd szokásos alkalmi részében mondá emelkedetten: „a gyakorlati élet zajából lépett a tudomány csöndes oltára mellé, az örökké égő világosság őrjei közé, a magyar prot. Sionba, igéri, hogy folyvást a tudomány, haza és ref. vallás érdekében működendik.“ Kitérő lelkesedés nyilvánulása közt szállt le a szószékről.

K a s s a i S á m u e l „A statistika fogalmáról“ értekezett, s nyújtott tájékozást. Felajánlá minden erejét összpontosítani a végre, hogy az őt megtisztelő közbizalom, mely ide állítaná csalatkozzék. Fényes név és tapasztalat nem levén birtokában — mondá szerényen — ezek helyett munka-kedv, szorgalmat hoz magával, közharczosnak kíván tekintetni, s mint új evezős kéri a jóakaratu támogatást. A tanulóshoz intézett meleg szavak után szinte közörömmel fogadtatott.

Végbemenvén a négy rendbeli székfoglaló beszéd főtiszt. p ü s p ö k u r fogadta édes örömmel a főtanoda kebelébe az immár beigatott új tanárokat. Hatásos beszédéből kiemeljük e nevezetes pontokat „Mi is tudjuk, mily nehéz és fontos a feladat a mi reátok vár, de jeles beszédeitek után még kevésbé kételkedünk, hogy annak megfogtok, megbirtok felelni. Jogakademiánkra új aera kezdődik most, kérlek nyissátok azt meg s folytassátok oly mérvben, hogy méltó legyen tauintézetünk a hasonrangu intézetekhez, és sulyra amazokénál könnyebbnek ne találtsátek. — Fogadja új kartársait a régi tanárkar szeretettel és reménnyel, nyujtván nekik a helyi viszonyok felismerésére kellő támogatást. Különbség vagyon ugyan az ajándékokban, de a díj és cél mindeniknél egy, kéri tehát mindnyájukat, hogy e g y s z e l l e m hassa át nemes törekvéseiket, nevelve oktatassák az ifjúságot, így adják azt drága kincsül a hazának s egyháznak. legyenek a gondviselés áldásaitól környezett világító lámpások mindannyian.

Lehetlen, hogy gondolatát — folytatá illetődve, — ez ünnepeles perczen fel ne emelje e nemes v á r o s r a, melynek keblében kedves szállást nyert e főtanoda. Köszönet Debreczen város közönségének multban, jelenben tetteg tanusított halhatatlan pártfogásáért! (hosszas és lelkes éjenzés). — Méltó azonban, hogy a hála és kegyelet emléke szálljon innen azon mohos sirok felé is, melyek hantjai alatt ez iskola kegyes jótévői nyugszanak; ha azokon minden tavasszal kinyílnak a hideg virágok, kell, hogy melegen érző kebleinkből minden megújuló alkalommal nyíljanak fel a hála és emlék nemes szálai. Emlékezzünk most a S z á r t o r y névre, azon szép alapítványt tevőre, ki lehetővé tett két jogtanári szék addig is felállíthatását, mg alandó alap teremtetnék. A 3-dik új tanszékért Debreczent illeti az örök hála.

Vessünk reményt a j ö v ő b e i s, honnan még több sikert varunk, azt nevezetesen, hogy a mi most mustármag, terebelyes lava fejlesztenei, egyetemmé éreszteli. A város és egyházra kívánt áldás tohasz után zarta fenkölt beszédét ezzel: „virágozzek e főtanoda idoról idore, nemzetségről nemzetségre!“

Az új tanárok püspök ural és kartársaikkal sorban kezét szorítván T ó t h S á m u e l hittanár, jelenleg igazgató, tiszta szép csengő hangon tartotta a tanárkarok nevében az új tanárokat kartársakul fogadó s egyuttal ünnepelet berekesztő beszédét. — Üdvözlé bennök a józan és keresztyéni miveltségnek, felvilágosodásnak és haladásnak munkásait. Üdvöztele mellé csatolja jó kívánatait, — a barátságos érzelemlől biztosítja őket „az egyetértés, kölcsönös bizalom és szeretet erényei füzendek mindnyájunkat össze.“ — A beszéd történelmi levezetést tartalmazó részét ide igtatjuk:

„Miként az 1800, 1847, 1853 évek ugy a jelen 1875 év is mind megannyi emelkedési fokozatok főiskolánkban a jog s államtudományok terén. — Még a mult században a positiv jogtudományok épen nem tanítottak itt. a jus gentium és jus naturae szerepelnek ugyan már 1723-tól fogva, de mint a bölcseszettnek részei s ezért nevezetetik az 1751-ben elhalt Szilágyi Tönkö I tván tanár mint professor philosophiae juris naturae et gentium. Csak 1800-ban lett egy önálló tanszék rendszeresítve a hazai törvények tanítására s az arra megválasztott első jogtanár Széplaki Pál tanította aztán a magyar polgári jogot, büntető jogot, s ezek történetét és a statistikát; sőt 1802-től fogva a politikát is. — Ezen állapotában maradt ez a tanszék kevés módosítással egészen 1847-ig, amidőn egy másik jogtanári állomás létesített s az elsőtől a politika, statistika elvétetvén, azokhoz még a római jog kapcsolatott.

Majd bekövetkeztek nemzeti önállóságunkért folyt harczunk után a sötét absolutismus nehéz napjai, midőn nemzeti életünk fáját akarták kegyetlen kezekkel kiirtani s így természetesen főiskolánk felett is megneheztedek az idők járásai; hanem egyházkerületünk teljes buzgósággal és öntudatosan sietett főtanodáját megmenteni, ebben a jog s államtudományok mivelsét biztosítani, és megteremtette, létrehozta nagy áldozatok árán és a teljes 8 osztályu gymnasium új szervezése és berendezése mellett, a jogakademiát, a már meglevő két tanszékhez még kettőt állítván. — Azonban rövid ideig volt élete az ujonnan szervezett jogakademiának, már 1856-ban megszüntette azt a nehéz nyomás, tulkapások, indokolatlan beavatkozások miatt a főtiszt. tiszántuli egyházkerület. — 1856-tól 61-ig nem is voltak aztán ugynevezett jogászaink s a tanárok száma is 4-ből kettőre olvadt le. — 186¹/₂ tanévvel lép ismét életbe a jogakademia 2 évi tanfolyammal a meglevő két rendes és két kisegítő tanárral. 186⁴/₅-ben a 3. dik év is felállíttatik s egy új rendes tanár választatott. Ezen időtől fogva 3 rendes, 3-4 kisegítő tanár által tartotta fel magát egész a lefolyt tanévig, midőn a folyó 1875. évben az áprilisi egyházkerületi közgyűlés egyező akarattal kimondotta, hogy ugy tudományos, mint felekezeti és magyar nemzetiségi érdekeink egyiránt követelvén a jog- s államtudományoknak taníttatását e főtanodában: a teljes jog s államtudományi kar állíttassék fel, 6 rendes, illetőleg 9 tanár működését határozván el abban. — Imé ³/₄ évszázadon keresztül 3, egy kevés ideig 4, önálló jogi tanszék létesülhetett, s azoknak számát az 1875 év megkészserezte!

Nincs-e tehát okunk az öröme a teljes elismerés kifejezésére, melylyel adózni tartozunk a főtiszt. egyházkerületnek s ennek kormányán ülő nagy férfiaknak, szeretett főpásztorunknak és nagyrebcsült főgondnokunknak, kinek távollétét oly nehezen nélkülözzük.

Fogadja főtiszteletű ur, elnöktársa nevében is, a köszönet és hála szavait a nemes gondoskodásért, éber figyelmeért, melylyel ápolja és gondozza a nevelés és tanítás sz. ügyét főiskolánk-

ban. — Ismerjük mi messzeható terveit, nagyszerű eszméit, melyeket táplál lelkében e főtanoda emelkedésének érdekében, egyedüli ohajunk, buzgó könyörgésünk legfőbb tárgya, hogy azok valósuljanak meg s főtiszteletűségnek adjon a Mindenható erőt a kivitelhez, hogy az *ige*, melyet vallás hirdet, *testté legyen*.”

Ezzel az ünnepély déli $\frac{1}{2}$ 1-kor véget ért, s az énekkar által zengett „Szózat” közénekklése alatt vonultunk ki az imate-remből telve reménnyel a szép jövőbe.

Balogh Ferencz.

I R O D A L O M.

(Könyvismertetés.)

Athanásius és Arius.

Fr. Böhring: Athanasius und Arius oder der erste grosse Kampf der Orthodoxie und Heterodoxie. Stuttgart, 1874. VIII. + 641 l. 8r. 4 $\frac{2}{3}$ Thlr.*)

Szerző — mint fejtegetéseiből kivethető — sem a merev orthodoxia, sem az új, mindent felbontó, iránykritika mellé nem áll, nem a pusztá egyházi igazhitűség fekszik szívében, mert meg van győződve, hogy minden egyházilag megállapított tantétel csak emberi, azaz, tökéletlen kifejezése az isteni igazságoknak és isteni életnek, tehát földi edény mennyei kincs számára, valamint arról is, hogy több, látszólag ellenkező, tantétel egymás mellett áll a szentírásban, és hogy mindegyiknek külön viszonyos jogosultsága van.

Mintegy tájékozó bevezetésül szolgál a keresztyénség sorának rajzolása Diocletian és Constantin császárszárak korában. A diocletianai keresztyén üldözésnek indokait szerző abban találja, hogy a vallásnak a birodalom fenállásával egybekötése Diocletianban uralkodó eszme volt, és hogy ő az üldözést főleg célbavett újításai zárványának tekintette. A Constantin alatt beállott fordulatra, valóban történelmi szükség volt. A keresztyének a római birodalomnak kiegészítő részét képezték és nem voltak megsemmisíthetők; érdekében állott tehát a két egymás ellen küzdő uralkodónak a nagy dualismust a pogányság és keresztyénség közt politikai céljaikra kizsákmányolni. Constantin felvette a keresztet tábori jelül és meghódította az egyházat a maga részére, felismervén benne a nagy segítő hatalmat.

Később 313-ban általános vallásszabadságot hirdetett és a keresztyénséget lassankint országos vallásul elismerte.

E bevezetés után szerző főleg athanasiusi iratok nyomán leírja Athanasius első életkorát az arian vitályig, 320 ig. Születése évét 298- vagy 299-re teszi. Athanasius első iratai a „pogányok ellen” és az „Ige (logosz) megtestesülése” fogalmat adnak vallásos nézletéről, melyet egész későbbi életén keresztül fentartott. Apogányság szerinte a bukott, az érzéki embernek vallása, jelleme a teremtmények istenítése, tehát ember, — kép- és világmádás; ellenben a keresztyénség

*) Korunkban a modernizáló istenészek erőfeszítése következtében az unitarizmus, s részben ennek a jelenleginél magasabb ösalakja az arianizmus újra felszínre hozatván (mindkettő a Krisztus istensége ellen intézte a merénylet): korszerűnek tartottuk Böhringer alapos és tárgyilagos művét a „Theologischer Jahresbericht” után a magyar olvasó közönség előtt felmutatni.

Szerk.

az igazi vallás, az egy isten és logoszának megismerése és tisztelése, — a szellemvallás, mely tökéletes, való és történelmivé lett Krisztusban a megtestesült logoszban, ki nem csak a bukott embernek „helyreállítást,” hanem általában az emberiség tökéletesítését, az isten és teremtmény közti legmagasabb, legbensőbb, legvalóbb és legmaradandóbb viszony megállapítása által eszközöl, a mennyiben, a legtökéletesebb istenismereteket közölte, a halált legyőzte.

A 2-ik fejezet a dogmatikai ellentéteket: az arian tant és ellentant fejtegeti.

Arius, Lybia-i születésű, és Lucian tanítványa Antiochiában, Péter püspök alatt, ki 311-ben vértanui halált szenvedett, Alexandriában diaconus lett. Előfutóiu tekinthetők a Monarchianusok a 3-ik században, kik az Urnak valódi és pusztá emberi voltát és az isten egységét védelmezték.

Ezen Monarchianizmus részbeni újra felelevenítése egyik oldala az Ariánizmus jellemének; másrészt az utóbbi egyszersmind a régi alárendelési elv visszahatása a későbbi lényegegységi elv ellenében, mely téren Dionysius püspök (Alexandriában † 265.) volt Arius legközelebbi előzője. — Az ariusitanban is főelv az abszolút egy isten elve; minélfogva minden ami nem ő, a teremtettek sorába esik, s így isten fia is. De ha teremtmény is a fiu, mégsem csupán láncszem a teremtmények sorában, erkölcsileg tekintve ő istennek első tökéletes teremtménye, ezért tette őt Isten saját fiává; metafizikailag tekintve egyszersmind első a teremtmények közt és azon szerv, mely által teremtette Isten azokat. Ezen krisztusróli nézet szerint, a megváltás és kiengesztelés csak egy az ember belsejében végbemenő vallás- erkölcsi folyamat; a keresztyénség, szerinte, lényegesen ember-erkölcsi vallás.

Az athanasianizmus gyökerei az origenistai rendszerben és annak követőiben rejlenek.

A legnagyobb részletekig fejtegeti szerző Athanasius tanát, és láttatja mint igyekszik Arius az ő isten-fogalmát mint abszolút és tehát egységést megóvni, Athanasius pedig Krisztus méltóságát fentartani. Athanasiusnak a keresztyénség isteni üdvtörténet, üdvkijelentés; az isten fia megtestesülésével a test, azaz, az emberiség ismét összeköttetett istennel; az ember feladata ezen megmagyarázhatlan titkot hívően elfogadni, és a logost és szellemét felvenni saját szellemébe; míg Arius mindenek előtt erkölcsi tényekben nyilatkozást követel, miután Krisztus neki tulajdonképen csak erkölcsi eszmekép.

(Folyt. köv.)

A Theologischer Jahresbericht után
P. N. S. tanár.

Könyvészet.

Olvasó könyv középiskolák alsó osztályai számára. Görög, római és hun-magyar mondák szerkesztette Békési Gyula gymn. tanár. Első füzet: görög mondák. Budapest, 1875. Franklin-társulat. 8r. 115 l. Ára 60 kr. — 1. A teremtés... 2. Prometheus... 5. Kadmon... 11. Niobe... 16. Theseus... 22. A kalydoni vadász... 27. A trójai háboru... 31. (utolsó cikk) Odysseus további kalandjai. A régi hitrege világhírű alakjait kedveltető modorban ismerteti, a nyelv szép, vonzó, könnyen folyó. Az olvasókönyv eszméje, hogy a 3 féle mondákat ily modorban adja, igen életre való, ha a többi is így sikerül, mi felől kétség nincs, a középiskolai irodalom becses olvasókönyvvvel fog értékesülni.

Üdvözöljük a debreczeni ref. középtanoda munkás tanárát e jeles munkáért.

Irodalmi tudósítás. Sajtó alá van adva: „Értesítvény a reformátusok ménes-gyoroki gyülekezetéről az 1874^{1/2}-dik évre. Szerkeszti és kiadja Rác Károly a ménes-gyoroki református gyülekezet predikátora. Első évfolyam. Ára 30 kr. o. é. S.-patak. 1875. A befolyó jövedelem az iskolaépítésre fordítatik. Előfizetéseket elfogad a lelkész.

Rác Károly m-gyoroki lelkésznél kaphatók következő művek:

1. **A pozsonyi vértörvényszék áldozatai** 1674-ben. Irta Rác Károly. S.-Patak 1874. Ára . . . 1 frt 50 kr. o. é.

2. **Mennyei Lépcső.** Egyházi beszédek. Irta Dr. Kohlbrügge. Fordította Rác Károly. Kiadta: Dr. Böhl Eduárd, bécsi tanár. I. II. füzet. S.-patak, 1874, 1875. Az első füzet ára: 70 kr; a második füzet: 80 kr. A III-dik füzet sajtó alatt van.

3. **Dr. Kohlbrügge Frigyes Hermann emlékezete.** Debreczen, 1875. Külön lenyomat a „Magyar protestáns egyházi s iskolai Figyelmező“-ből. Ára . . . 10 kr.

S Z E M L E.

a) Belföld.

Népiskolai levelek.

II.

A reformátor-magvetők, hasztalan iparkodtak volna, ha a nemes mag termő talajra nem talál.

A nép lelkiismeretét átbarázdált egyházi visszaélések voltak: a kort megelőzőt gőzeke, mely lehatott a sárga földig, hogy a világosodás napfényének eléje tárja, a mi mélyen hallgatott . . . Az új napfényre vetett föld termékenyült, kifejté a hitélet igazi csiráit, érlelte a keresztyéni szeretetben, gyümölcsöztette a népnevelési eszmének az egyházi emlőjén gyarapításában.

Szakasztottak reformátoraink a római tiára árnyában nyugvással. Miért? Mert ezen árny aegise nem elégitette ki lelkiismereti szabadságukat.

Midőn Zwingli a pápa nagy hatalma ellen tiltakozott, midőn Luther Wittenberg kapuja előtt megégette az őt és tanításait kárhóztató pápai bullát: megindult a szabad vizsgálódás, — az evangyéliomi szeretet hirdetésének elvszilárdságon alapuló művelete.

A nemes és fenkölt-jellemű Zwingli, elveinek mártýra lón Kappelnél, de az általa megindított, lelkiismeret-szabadságot sürgető igazi galvanfolyam, a jeles Oekolampadiusz sodronyán, átment a presbyteri rendszert alapító Kálvinra, ki nem csak gondolkodott, hanem munkált és tett.

Luther legelsőbben is azt kérdezte: hol vannak oly intézeteink, melyek a nép szívébe csepegtessék az evangyéliomi világosságnak hódító erejét: hol vannak a mi népiskoláink? Természetes, hogy e kérdésre a felelet: egy nagy felkiáltó jel vala! . . .

Érezte mindenki, hogy meggyult a lámpa, mely világosságot terjeszteni kész, csak olaj — csak kanócz kell feltartására.

Sorakozott a vallásos érzet új hajnalára viradó nép, hogy

azon elvek és nézetek, melyek a Rubikonon átkelésre segítik, ne csak zengő ércz és pengő czimbalom, hanem az életelevenség, az igaz keresztyén jó hatás áldásos eső legyenek,

Sorakozott a vagyoni képviselő, hogy elfogadott elvét nyilvánítsa, a népiskolai oktatás megkezdése, a szeretet isteni művének építése, a földi jólét krisztusi szellemben terjesztése által.

A reformáció áramlatának jutott eszébe, a közművelődés védbástyáit lerakni a — népiskolákat.

A népiskola olyan a társadalomban, mint a szív a testben. Itt kezdődik az öntudatos lét lüktetése; itt adatik irány a bekövetkező életesélyek miheztartásához. A népiskola, egyenlő erővel kibuzgó forrás, ha csak a küléltbeli rossz példák, félreértések, családi kellemetlenségek nem dobnak belé iszapot; a gyermeki tiszta szív, fertőtlen lélek, az ötvözet erőségének, tartósságának tizenhárom próbáját ölti magára.

Az igaz vallásos érzület ápolására, fejlesztésére a közművelődés minél szélesebb körbe juttatására, a reformátorok szilárd következetességgel a népiskolai oktatás erejét látták czélszerűnek előtérbe állítani. „Elvész az a nép, mely tudomány nélkül való!“

A lelkipásztorok, a más arcot öltendő társadalmi élet e villanyszikrái, oly nagy buzgalommal fogtak a tiszta evangyéliomi hitélet ápolásához s fejlesztéséhez, hogy nem elégedtek meg csak a nagyok, felnőttek világosodási vágya elől oszlatni a tudatlanság fellegét, — hanem a kicsinyeket, a gyermekeket is kezdték tanítani a hasznos ismeretek elemeire, szívökbe csepegtetvén, az igazán krisztusi szeretet csodatevő balsamát.

A következő embrenyom már egy hamvaiból phönixként megifjult őstiszta keresztyén egyház jellegét ragyogtatta homlokán.

Ezért volt „erős vára mindenkor Isten, — és fegyvere ellenség ellen!“ Ezért birt megküzdeni a lelkiismeretszabadságot elnyomni törekvő jezsuitizmus ellen. Szilárd jellemű, vaskövetkezetességű prédikátoraink tartották nemes példájok által egybe a nyáját, hogy a vész közeledtén szerte ne fusson.

Az evangyéliom fegyvereivel küzdöttek az egyház további életéért; az evangyéliom lángjával szívökben és ajkokon, nyujtották kezeiket és lábaikat a nehéz gályarabság kovácsműhelyére. A jeles férfiak emlékét, a dicsőség nimbusza övedzi ma is. Arbuez Péter a megvettetés fertőjébe ful.

(Folyt. köv.)

Kállay István.

Értesítés Nagy-Körösről.

A nagy-körösi h. h. lyceumban a jövő tanév október 1-én kezdődik.

A tápintézetbe ebéd- s vacsoráért 7, csak ebédért 5 frtot fizet havonként előlegesen a növendék.

Akik jótéteményesek óhajtanak lenni, kérvényeiket hatóságilag igazolt szegénységi, erkölcsi és szorgalmi tekintetben kitűnő iskolai bizonyítvány kapcsában okt. 15-ig a tápintézeti választmányhoz, — akik tandíj-fizetés alól kívánnak felmentetni hasonrendű okmányokkal s időn belül a lyc. iskolaszékhez folyamodhatnak.

Nagy-Körösön, 1875. szept. 13.-kán.

Ádám Gerzson, igazgató.

b) Külföld.

Zsinatok és értekezletek Németországban.

(Vége.)

Felső Unstruthalban egy „Evangeliumi egyesület” alakult, melynek célja a keresztyén ismeret és keresztyén élet növekedése és terjesztése, valamint értesítés gyakorlati egyházi kérdésekről és egyházi téren s egyházi érdekekben való egyetemes eljárásról, és e végre felváltva az egyleti kerület különböző helyein nyilvános gyűléseket tart. Az elnök Schollmeyer altengotterni lelkész, ezenkívül az elnökséghez tartoznak még négy lelkész, két nagy birtokos, egy kereskedő és egy városi tanácsnok; az egyleti kerület magában foglalja Mühlhausen, Langensalza, Heiligenstadt városokat. Az egyesület közlönye az „Evangelische Anzeiger für Thüringen.” Bizonyára a német reformált egyház leendő önállósága ez idejében öröndetes, ha evangélikus férfiak, különösen presbýterek és községi képviselők ily módon élénk érintkezést keresnek s magukat az egyházi eljárásához alkalmassá teszik és felkészítik. A felső unstruthali egyesület tudunkra nemben az első egyesülés, mely nagyobb városi és falusi gyülekezeteket magában foglaló kerületből áll.

Karlsruheban június végén egy tudományos lelkész-egyesület gyűlt össze Badenben, és tanácskozott Zittel dekan elnöksége alatt Trantz helyettes lelkész előadása szerint a pessimismus felett, annak az újabb bölcsészeti föllépése, — a jelenlegi egyetemes oktatásra gyakorolt befolyása — és a bibliához s keresztyénséghez való viszonyáról. Az előadás valóságos egészséges irányát jellemzi a 10-dik tétel: „Az új szövetség elismeri és a legáthatóbban mutatja a világban és világnymor (pessimismus) nagyságát, de annak alapfölképe az Isten országának eljövetele (optimismus) és célja minden egyesre és az egész világra nézve minden gonoszra és minden rosszra meggyőzése az Isten ereje által: a váltság!” A vitatkozásban részt vett Dr. Schenkels, aki hosszadalmas szünetelés után egyszer ismét megjelent; azon alapot, melyen a pessimismus bölcsészeti viszhangra talál, főképen a kor materialisticus és sensualisticus áramlatában kereste. — Holtzman tanár az értekezleten egy akadémiái előadást tartott az újtestamentumi ítéset mezején felmerült legújabb jelenségekről. A „Protestantischer Kirchenzeitung” tudósítójának ez ítéset-ítélet annyira izlett, hogy elragadtatásban tör ki „a tudományos theologia képviselőinek házára méltó barátságos magaviselete fölött, mely szerint a practicus lelkészeknek megbeszélnek, mit olvashatnának ezek a tudományos könyvekből, hogy ha volnának nekik ilyenek.” Rihm dekan bezárólag még egy előadást tart a lelkészek tudományos tovább képzéséről. — Itt záradékul megjegyezzük, hogy a „Badeni nagyhercegségbeli evangéliumi protestáns lelkészek tanulmányai”-ból, melyeket Zittel dekan szerkeszt Karlsruheban, 3 negyedévi füzet megjelent (Karlsruhe, Braun'sche Hofbuchhandlung. Ladenpreis des Jahrgangs für Nichtmitglieder der „literarischen Vereinigung“ 6 Marka.) Ezen egyesület fenállása és a tudományokbani előhaladása, tudományos munkásságról tesznek bizonyosságot.

Melburgben mintegy 30 renitens lelkészek tar-

tották Kurhessenből és Darmstadtból 40—50 világi egyénnel az alsóhesseni lelkész értekezletet. A mel-sungeni missóház évünnepén, mely az értekezlettel egybekapcsolva volt, 2000 díszvendég volt jelen; korábban kétannyi is volt; öt növendék északamerikába rendeltetett és a Jowa-zsinatra küldetett.

A N. Ev. Kirchenzeitung után: (R. K.)

Vallásos társulatok gyűlései Londonban.

(Folytatás)

3. Londoni missió társaság. M'Arthur Alderman parlamenti tag (wesleyanus) elnököl az Exeter csarnokban. Elnök hangsúlyozta a missiók iránti szeretetét. Dr. Mullens lelkész olvasta az évi jelentést: a társaság szolgálatában levő missionariusok összes száma jelenleg 156, a missionarius-tanulóké 38. Az önlábra állított új egyházak közül többen benszülött lelkészek és evangélistákra bizatván 27 angol missionarius tételhetett át a támadó, azaz új uttörő munkára, 25 új állomás nyitattott s így a társaság munkatere szélesbült. A bevétel a szokásos aláírások, adományok és gyűjtések által meghaladta minden eddigi év bevételi összegét. Az ifjabb tagok és a társaság barátai újévi ajándékul 40 000 frtot gyűjtöttek a missió hajói előállítására. A közelebbi 5 év alatt a madagaskari missiónál a hitterjesztők száma 12-ről 33-ra emeltetett. Uvea szigetén (új Caledonia) a r. katolikus papság dühével is kelle küzdeni. Új Guinea a legutóbb felfogott mező, két angol hittérítő és 20 benszülött evangélista alapítá meg ez új missiót oly országban, mely eddig rettenettel tölté el a kereskedő világot.

Rogers G. J. lelkész beszédéből kiemelünk néhány észrevételt. „Mondja az ellenség: a kor tulszárnyalta már az evangéliomot, tudomány, természettan, történelmi ítéset ma az uralgó, — a kor bölcs, evangéliomra szüksége nincs; a romboló kiáltások, gúnyszaj közepett a nép szívéből zúgott fel az ellenhang, „egy dologra van szükségünk a J. Kr. evangéliomára!” (Czélzás a Moody és Sankey-féle hitébresztésre, kiket Londonban 20000-nyi tömeg hallgatott). — Az ellenség mondá „az evangéliom holt, megöltük azt, a tudomány ölte meg, az ítéset hamisnak bizonyítá, a bölcsészeti kinevette.” — Imé égből jöttek hallatszó szó zendült, mert újra él az az emberek szívében, rokonszenve és szeretetében. Az evangéliom ma is Isten hatalmának bizonyul, az ezrével imádkozók keblében munkál az, s a jelen nagy hitébresztés tava-sza dicső felelet a gúnyolódóknak. — Magát Krisztus lételet is megtámadták, őt pusztá érzelmé, vagy lefelebb nagy tanítóvá akarták törpíteni. A szíven talált egyház felszólt: nincs más reményünk, csak az élő Krisztus, hogy megláttassék Istennek báránya. ezért küldi ki missionáriusait.” — Cousins György madagaskari hittérítő rövid rajzát adta a keze alatti missiónak. Vidító tünémeny ott, hogy maguk a benszülöttek mennek elől, katonák, barom pásztorok, szolgálják új testamentommal fegyverezvők fels maguk köré hallgatókat gyűjtene. — A társaság évi bevétele volt: 1,035,530 forint.

(4.) **Wesleyan missió társaság.** Edinburg polgármestere Falshaw Jakab elnököl. Az Exeter csarnok sűrűn megtelt. Öt munkakört ölelt fel a társaság, az 1-ső az ir és szárazföldi,

*) Lásd e cikk elejét „Májusi gyűlések stb.” czim alatt Lapunk 28: 31. és 35. számában. Szerk.

az 5-dik a polynesiái missió. Az egész világon elterülve van e társaságnak 944 állomása (circuit), 7047 kápolna, templom vagy imályhelye, 1224 fizetett ügynöke, missionarius, segéd missionarius, lelkésze; 4840 másféle hitoktatója, iránymagya-rázója, iskolatanítója; 174,834 teljes egyháztag; 17,143 tagjelölt; 267,692 tanulója, 9 nyomtató intézete. Hatalmas működő sereg az ur szolgálatában! Dr. P u n s h o n lelkész, örömmel jelzé, hogy Brüsselen, Bécsben, Münchenben is működési tért fogtak, reméli, hogy Magyar- és Törökországra is kiterjeszthetik munkájukat. Az önfeláldozó munka kifejtésére lelkesít. A cantenburyi dékán is megjelent a gyűlésen, tapsal fogadtatott, kifejezte rokonszenvét a társaság munkálkodása iránt. Mondá: „századunk nagy dicsősége, hogy a kötelesség érzetere emelkedve küldi hittérítőit a világba szét.“ Évi bevétel volt 1,799,460 frt.

(5) **Baptista missionárius társaság.** Nem volt oly népes mint az előző évekbeli, ugyancsak az Exeter csarnokban tartatott. A széktartó volt Wright S. J. A mult évben 3546 egyén vette fel az öntudatos keresztséget; kilencz uj hitjáró (missionarius) szenteltetett fel. Indiában a belföldi egyházakban nagy a buzgalom, a biblia tiz ezer példányokban kereng. Ceylonban 103 istentisztelet tartatik hetenkint 3000 hallgatóság előtt; ott 26 keresztelés fordult elő. M u l l e n s hittudor és lelkész beszélt Indiáról: a pogánysággal annyira telítve van ott az élet, hogy roppant küzdelembe kerül abból e népet kiszabadítani, s más gondolat és szokás világba vezetni; a hitjárók tömérdek kérdéssel ostromoltatnak p. o. miért nevezé magát Krisztus Isten fiának stb. csak kitartás és bölcseség s Istenre nézés adand sikert. Ezrével kellene küldeni ide a térítő lelkészeket. Évi bevétel volt 401,210 frt.

(6) **Az evangyéliomot külföldön terjesztő társaság** (Society for the propagation of Gospel) a cantenburyi érsek elnöklete alatt tartatott a Willis csarnokban. Évi bevétel volt: 1,348,260 frt. eddigelé a legtetemesebb. A társaság fő mezeje Ázsia, hol 127, Afrika, hol 98, Ausztrália, hol 53 stb. felavatott hitjáró működött; összesen 503 missionarius áll a társaság rendelkezése alatt, ezenkívül 828 katecheta és világi-papoló, és 141 tanuló a külföldi tanintézetekben. Több tekintélyes tagok intéztek bátorító szavakat. Minket debreczenieket azért is érdekel e társaság, mert ennek kezelése alatt áll s innen kapja Kollégiumunk évenként az ugynevezett „angol alapítványt,“ melyből 500 frt a tanári nyug- és gyámintézetnek adatik évenként a f. t. egyházkerület által.

(7) Hetvenhatodik évi gyűlését az Exeter csarnokban tartá a „v a l l á s o s o l v a s m á n y t á r s a s á g.“ Elnök volt Blackwood. Az év folyamában a raktárból kiadatott 46,536,057 vallásos olvasmány, majd 2 millió példánnyal több mint tavaly. Ezekhez adandó külföld számára 10 millió hibocsátott olvasmány darab. E társaság alapítása óta világra bocsátott és szétterjesztett 1595 millió olvasmányt; ajándékba 80 ezer forintnál több értékű füzet adatott, s csaknem ugyanannyi pénz szolgáltatott kiadmányokra. — A mult év alatt 470 uj olvasmány nyomtatott. A vallásos nevelés előmozdítása, s a vallásos irodalom terjesztése a társaság fő munka célja. A társaság évi bevétele 1,445,660 frt. Pesten is van raktára s magyar nyelven is terjeszti a keresztyén eszméket. (Lásd lapunk 32. oldalán „vallási iratok“ stb.)

(Vége köv.)

c) K ü l ö n f é l é k.

Debreczeni kollégium. Az uj jogtanárok tiszteletére barátságos közestély rendeztetett a tanárkarok által szept. 16 este, résztvettek mintegy 60-an az értelmiség minden köréből, jelenvoltak többek közt püspök ur, Ladányi Gedeon, Simonfy Imre főkapitány stb. a 3 tanárkar és a real iskolai tanárkar tagjai, képviselve volt az orsz. gazdaszati tanintézet stb. Tartatott legalább 20 beszéd, melyekben a legszebb eszmék fejtegetettek, a lelkesülés szabad szárnyalást vett; mind az uj kartársak, mind a főiskola iránt többbizben kifejezetett a ragaszkodás, tisztelet. Este 10-kor érkezett Kovács Ferencz volt jogtanár távirati üdvözlete Losonczról, örömléjennel fogadtatott.

Örömmel jelezhetjük, hogy az akademia tanulók száma nő, mig 3-ad év előtt 32, tavaly 42 volt, most 68 az u j t a n u l ó k u l b e i r a t k o z ó k s z á m a ; nevezetes mozzanat, hogy annyi uj hittanhallgató évek óta nem jelentkezett: tavaly 24 volt, most már eddig is 33-ra megy az első éves hittanulók száma. Jogász érkezett eddig 38 uj.

L u g o s s y J ó z s e f tudósunk tudósítását, hogy gyengékedése miatt most nem kezdheti meg nagyobb szabásu nyelvészeti előadásait a debreczeni kollégiomban, sajnosan vettük tudomásul; már várták az ifjuság jelesbjei. Hozza Isten minél előbb őt körünkbe, az ő láng lelke gyulasztó hatásu leend a fogékony keblekre.

T o m k a K á r o l y aug. 8--13-ig missió körutat tett Galacz, Szászktut és Jassy városokban s predikált. Sajnos! hogy hánytorgatni látszik miszerint „soha sem bánta, hogy nem orthodox.“ Az evangyéliom hirdetője több komolyságot tanusítson a hitbéli meggyőződés iránt.

H a l á l o z á s. Ardély János ref. lelkész Karádon (A. Zemplén) aug. 29. szerencsétlen halált halt a Tiszába fulván élte 26-dik évébeu.

N y i r e g y h á z a az idevaló ág. hitv. középtanodában a 6-dik osztály jelen tanévvel megnyilt szept. 6-kán. Tandij az 5 és 6. osztályban vallás különbség nélkül 40 frt; a 4 alsó osztályban 10 frt, más vallásuaknak 20 frt.

H ó d m e z ő - v á s á r h e l y. A reformátusok hódmező-vásárhelyi főgymnáziumában az 187⁵/₆ ik tanév október 1-én kezdődik ünnepélyes isteni tisztelettel. A beiratások szeptember 29. 30. október 1. 2. a fölvételi, pót- és javító vizsgálatok október 1. 2. 3-ik napjain történnék. Október 4-kén az előadások megkezdetnek.

S z é k e l y h i d. Az érmelléki takarékpénztár részéről Laszlavik Ignác pénztárnok ur Debreczenben járván szept. 4. adta át a jótékony célra szánt adomány egy harmadát: 32 frt 70 krt a debreczeni ref. főtanoda tápintézete javára.

C i n c i n n a t i. Emery nevü özvegy nő 500 ezer frankot ajándékozott Cincinnati városban az „ifjak keresztyén egyletének“ uj helyiség építésére.

P a s h k o f f nevü orosz millionaire Rastock lord által a prot. vallásra térítettén havonként ezer darab uj szövetséget oszt ki az alsó nép közt.

Balogh Ferencz, felelős szerkesztő és kiadó.

H I R D E T M É N Y.

Legujabb!

Epen most jelent meg kiadásomban:

Halotti egyházi beszédek.

I r t a : Dr. Heiszler József, dombrádi ref. lelkész.

Ára a 16 ivnyi legdiszesb kiállítású kötetnek 1 frt 60 kr.

Budapest, 1875 szeptember 15.

1—3

Petrik Géza könyvkereskedése.

P á l y á z a t.

A makói reform. algymnásium II. osztály tanári állomására pályázat nyittatik.

Fizetés 800 frt és 100 forint lakpénz osztrák értékben.

Pályázók tanár-képességi s egyéb bizonyítványaikat Október 10-dik napjáig terjeszszék be

1—1

a makói ref. egyház előljáróságához.

P á l y á z a t.

A hódmező-vásárhelyi ref. főgymnasiumban üresedésbe jött tanári állomásra ezzel pályázat nyittatik.

Ezen állomáshoz a gymnasium négy alsó osztályában a mennyiség és természettan s természetrajz tanításának kötelezettsége van kötve.

Tanórák száma hetenként — egyelőre — 20—22, évi javadalom 800 azaz nyolczszáz osztrák ért. forint átalány

A megválasztandó állomását folyó évi október 15-ig elfoglalni köteles.

Felhivatnak azért mindazok, kik ez állomást elnyerni óhajtják, hogy erkölcsi magokviseletét s képességeiket igazol bizonyítványaikkal fölszerelendő kérvényeiket n. t. Miklovicz Bálint egyházi elnök lelkipásztorhoz intézve folyó évi október 6-káig bezárólag küldjék be.

A fenebb közzétett pályázati hirdetménynyel kapcsolatban egyszersmind felhivatnak azon vidéken lakó alapítók, kik a nevezett gymnasium tanári alaptökéjéhez 50 firttal vagy ennél nagyobb összeggel járultak, hogy a folyó évi október 8-kán megejtendő tanárválasztás alkalmával ajánlási jogaik gyakorlása iránt gondoskodjanak.

Kelt Hódmező Vásárhelyen 1875. szept. 19.

1—2

A ref. egyháztanács.